

SWEDISH JOURNAL OF ROMANIAN STUDIES

Vol. 1 No 1 (2018)

ISSN 2003-0924

SWEDISH JOURNAL OF ROMANIAN STUDIES

Vol. 1 No 1 (2018)

ISSN 2003-0924

Table of Contents

Editorial	5
Introduction for contributors to Swedish Journal of Romanian Studies	6
 Literature	
<i>Monica Manolachi</i>	
To write or not to write: censorship in “The Woman in the Photo” by Tia Șerbănescu and “A Censor’s Notebook” by Liliana Corobca	8
 <i>Dana Radler</i>	
Gaps, silences and witnesses: the quest for identity in Henriette Yvonne Stahl’s “My Brother, the Man”	28
 <i>Maricica Munteanu</i>	
Marginalitatea opresivă: Spațiul-stereotip și spațiile de colecție în literatura scriitorilor moldoveni / Oppressive marginality: the place stereotype and the spaces of collection in the literature of Moldavian writers	47
 <i>Liliana Danciu</i>	
„La Țigănci”, nuvela-parabolă a profetismului eliadesc / “La Țigănci” – The Parable of the Eliadesc Prophetism	69
 <i>Simina Pîrvu</i>	
Adaptare și imitație în romanele „No Time Like the Present”, de Nadine Gordimer și „Vremea Minunilor”, de Cătălin Dorian Florescu / Adaptation and mimicry in the novels “No Time Like the Present”, by Nadine Gordimer and “Vremea minunilor”, by Cătălin Dorian Florescu	87
 <i>Silviana Ruxandra Chira (Mureșan)</i>	
Lecturile personajelor din cărțile refugiu. Studiu de caz: „Jurnalul de la Păltiniș” / The readings of the characters in escape-books. Case study: “The Journal from Păltiniș” (Jurnalul de la Păltiniș) by Gabriel Liiceanu	99

Film

Marina-Cristiana Rotaru

Building a lieu de memoire in Romanian Consciousness: From Sorin Ilieșiu's Documentary “Queen Marie-The Last Romantic, the First Modern Woman” to the Golden Room in Peleşor Castle **106**

Octav-Sorin Candel

Culorile Noului Val Românesc. Symbolism și semnificații psihologice / The Colors of the Romanian New Wave. Symbolism and psychological significance **132**

Cultural Studies

Petru-Adrian Danciu

Motivul Avestiței în demonologia populară românească / The motif of Avestiția in popular Romanian demonology **146**

Linguistics

Lucian Vasile Bâgiu, Paraschiva Bâgiu

The Indo-European Voice of “Barbarians” **169**

Book reviews

Magdalena Filary

Artur Rega: „Omul în lumea simbolurilor. Antropologia filozofică a lui Mircea Eliade” / Artur Rega: “Man in the World of Symbols. Philosophical Anthropology of Mircea Eliade” **179**

Felix Nicolau

Longitudinal and Cross-Sectional Cultural Developments **184**

Contributors **187**

Editorial

In the first volume of *Swedish Journal of Romanian Studies* we are happy to welcome ten articles and two book reviews on Romanian language, literature, culture and film, written either in English or Romanian, by academics from various established universities. *Literature* section is well represented by authors with affiliation to University of Bucharest, Bucharest University of Economic Studies, The “A. Philippide” Institute of Romanian Philology, Iași, West University of Timișoara and “1 Decembrie 1918” University of Alba Iulia. The articles explore alluring and sensitive issues such as censorship, identity, marginality, prophetism, adaptation or escape, casting innovative visions on the works of canonical Romanian writers (Mihail Sadoveanu, Ionel Teodorescu, Mircea Eliade, Gabriel Liiceanu) and on the creations of less explored artists (Tia Șerbănescu, Liliana Corobca, Henriette Yvonne Stahl, Cătălin Dorian Florescu). *Film* section benefits from the original insights of academics from Technical University of Civil Engineering, Bucharest and Alexandru Ioan Cuza University of Iași, centring mostly on contemporaneity, in interdisciplinary approaches: a documentary by Sorin Ilieșiu turns out a perfect ground for social semiotics and the Romanian New Wave is decoded through the psychological and social symbolism of colours. Thanks to “1 Decembrie 1918” University of Alba Iulia *Cultural studies* depict the realm of ethnology and sacred folk literature, dissecting the metamorphosis of a deity from a prehistoric totem, due to the masculine Dacian cults, into a demon with Semite elements, finally corrected by Christian syncretism by its transformation into a legend. The same university offers in the *Linguistics* section an interdisciplinary approach which combines historical linguistics, semantics, pragmatics, lexicology, lexicography, history and cultural studies in a suggestion for an alternate etymological approach to a few words used to depict the realm of the Dacians in a contemporary novel, a stylistic endeavour which may have actually voiced the little-known substratum idiom. Owing to University of Craiova and Lund University the *Book reviews* section approaches a Polish exegesis to the philosophical anthropology of Mircea Eliade and a presentation of a literary theory tome (comprising translation studies and semiotic tackling) by Romulus Bucur.

Swedish Journal of Romanian Studies is published in collaboration with “1 Decembrie 1918” University of Alba Iulia, Romania and welcomes contributions from scholars all over the world.

Introduction for contributors to Swedish Journal of Romanian Studies

Focus and Scope

Swedish Journal of Romanian Studies (Centre for Languages and Literature, Lund University) publishes studies about Romanian language, literature and film, as well as reviews of works within these fields. It welcomes articles that focus on case studies, as well as methodological and/or theoretical issues.

Swedish Journal of Romanian Studies is a new forum for scholars of Romanian language, literature and film that sets and requires international high quality standards. The journal accepts papers written in Romanian or English, as well as in French and Italian.

Peer Review Process

SJRS has a two stage reviewing process. In the first stage, the articles and studies submitted for publication need to pass the scrutiny of the members of the editorial committee. The studies accepted in this stage are then undergoing a double blind review procedure. The editorial committee removes all information concerning the author and invites external scholars (whose comments are paramount for the decision of accepting for publication or not) to act as anonymous reviewers of the material. Neither the identity of the author, nor that of the reviewer is disclosed. The comments and recommendations of the anonymous reviewers are transmitted to the authors.

Open Access Policy

This journal provides immediate open access to its content on the principle that making research freely available to the public supports a greater global exchange of knowledge.

Editors

Dr. Petra Bernardini, Director of Romanian Studies, Centre for Languages and Literature, Lund University

Dr. Felix Nicolau, Centre for Languages and Literature, Lund University, Sweden

Dr. Lucian Vasile Bâgiu, “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania

Dr. Liviu Lutaş, School of Languages, Linnaeus University

Dr. Gabriela Chiciudean, “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania

Section Editors

Linguistics:

Dr. Coralia Ditvall, Center for Languages and Literature, Lund University, Sweden

Dr. Constantin Ioan Mladin, Ss. Cyril and Methodius University of Skopje, Macedonia, Republic of

Dr. Iosif Camară, Alexandru Ioan Cuza University of Iași, Romania

Literature:

Dr. Gabriela Chiciudean, “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania

Dr. Rodica Gabriela Chira, “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania

Cultural Studies:

Dr. Felix Nicolau, Centre for Languages and Literature, Lund University, Sweden

Dr. Lucian Vasile Bâgiu, “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania

Dr. Gabriela Chiciudean, “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania

Film:

Dr. Liviu Lutaș, School of Languages, Linnaeus University

Advisory board for this issue:

Anca Bunea, Technical University of Civil Engineering, Bucharest

Ruxandra Cesereanu, Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca

Sorin Ciutacu, West University of Timisoara

Carmen Dărăbuș, Technical University of Cluj-Napoca, North Academic Centre from Baia Mare

Daniel Dejica, Politehnica University Timisoara

Claudia Elena Dinu, “Grigore T. Popa” University of Medicine and Pharmacy, Iași

Verner Egerland, Lund University

Cristina Gherman, Technical University of Civil Engineering, Bucharest

Liviu Lutaș, Linnaeus University

Monica Manolachi, University of Bucharest

Violeta Negrea, Bucharest University of Economic Studies

Cristina Nicolaescu, Bozok University, Turkey

Antonio Patraș, Alexandru Ioan Cuza University of Iași

Roxana Patraș, Alexandru Ioan Cuza University of Iași

Cosmin Perța, Hyperion University, Bucharest

Chris Tănăsescu, University of Ottawa

Raluca Tănăsescu, University of Ottawa

Titela Vilceanu, University of Craiova

Book reviews

**ARTUR REGA: „OMUL ÎN LUMEA SIMBOLURILOR.
ANTROPOLOGIA FILOZOFICĂ
A LUI MIRCEA ELIADE”**

**ARTUR REGA: „MAN IN THE WORLD OF SYMBOLS.
PHILOSOPHICAL ANTHROPOLOGY OF MIRCEA
ELIADE”**

Magdalena FILARY

Universitatea din Craiova, România /
University of Craiova, Romania

e-mail: m.filary.translator@gmail.com

Abstract. *The Polish exegesis of Mircea Eliade's work has grown after 1989 through monographs and studies devoted entirely to hermeneutics that the historian and phenomenologist of religions imposes on the sciences dealing with the study of sacredness, of religious phenomena and related symbolism. The book Man in the world of symbols. Philosophical anthropology of Mircea Eliade by Artur Rega is among them.*

Key words: hermeneutics, antropology, exegesis, sacred and profane, symbolism

Artur Rega este filozof și antropolog polonez. Printre preocupările lui principale se află antropologia filozofică, de la problematica poziției omului față de *sacru*, până la aspecte filozofice ale inteligenței artificiale.

Cartea *Omul în lumea simbolurilor. Antropologia filozofică a lui Mircea Eliade* a apărut în 2001, la Cracovia, la Editura Nomos. Subiectul principal al cărții constă în expunerea și analiza ideilor lui Mircea Eliade. Rega descrie concepția mitului, a simbolului, a arhetipului la Eliade, precum și funcțiile pe care le îndeplinesc în jurul realității create de Eliade. Un element important al cărții este prezentarea antropologiei filozofice a lui Eliade, conform căreia omul religios, prin experiența sacrului, adică ceea ce este real, devine liber de condiții istorice și creativ.

Cartea este alcătuită din introducere, patru capitole și mențiuni finale.

În introducere, Rega explică scopul acestei lucrări, care, în afară de atragerea atenției publicului polonez asupra operei filozofice a lui Eliade, vrea să demonstreze că problematica antropologică ocupă în opera lui Eliade

un loc foarte important și că analiza religiozității de către Eliade poate fi considerată ca drumul lui original în înțelegerea omului. Un alt scop este prezentarea dimensiunii filozofice a concepției descrise, mai ales principiile de natură ontologică care se află în sursele ei (Rega 2009: 7-8).

Rega menționează că, vorbind despre dimensiunea filozofică a operei lui Eliade, trebuie să ținem cont de faptul că aceasta este ascunsă în lucrări din domeniul literar și al științei religiilor, ceea ce provoacă greutate de interpretare pentru filozofi. Mai mult decât atât, specificul limbajului lui Eliade necesită multă răbdare și efort hermeneutic pentru a înțelege mesajul filozofic cuprins în analiza fenomenului religiozității. Rega are impresia că Eliade uneori camuflează idei filozofice prin stilul științific. Totodată, lucrările lui par a fi câteodată în afara discursului științific și se amestecă în ele stralul descriptiv și normativ (Rega 2009: 8).

În cartea sa, Rega a cuprins multe citate din Eliade, ceea ce, conform filozofului polonez, permite să atragă atenția cititorului asupra literalității limbajului lui Eliade. Rega face observația că multe dintre ideile lui Eliade se repetă în articolele și cărțile lui. Iar în documentarea tezelor sale, Eliade nu evită repetarea unor comparații sau argumente.

În primul capitol, intitulat „Mijloacele de bază care folosesc la descrierea fenomenului omului în antropologia lui Mircea Eliade”, Rega se ocupă de analiza modului de a înțelege noțiunile de simbol și mit, necesare pentru înțelegerea viziunii omului, prezentă în reflecțiile lui Eliade.

În capitolul al II-lea intitulat „*Sacrum și profanum* – drumul către reconstruirea antropologiei filozofice”, Rega indică cititorului polonez consecințele antropologice ale împărțirii lumii la Eliade în sfera *sacrum* și *profanum*. Conform acestei concepții, dorința de a resimți sfera *sacrum* a fost realizată în societăți primitive într-un mod natural. Orice ritualuri de inițiere, practici șamanice și alte ceremonii permit oamenilor să se regăsească într-o realitate diferită, neschimbătoare și ontologic mai durabilă. Conform lui Eliade, situația omului contemporan în societățile lumii vestice este diferită. Pentru un astfel de om o singură realitate la care are acces este prezența desacralizată în lume a cărei *axis mundi* nu este legată nici de Iad nici de Paradis. Astfel, dimensiunea sacrului, care se exprimă prin legătura între mit și ritual, indică specificitatea viziunii lumii prezente în trăirile lui *homo religiosus*.

În al III-lea capitol, intitulat „Omul în fața istoriei”, Rega prezintă felul în care Eliade înțelege temporalitatea și istoricitatea existenței umane cuprinse în concepția de *homo religiosus*. Filozoful polonez atrage atenția asupra condițiilor ontologice și consecvențelor practice ale modului diferit de a primi funcția și importanța timpului și istoriei de către societățile arhaice și cele contemporane.

În capitolul al IV-lea, intitulat „Esența antropologiei filozofice a lui Mircea Eliade”, Rega se concentrează asupra a trei diferențe între *homo religiosus* și *homo historicus* privind următoarele aspecte:

1. Demonstrarea diferenței între modul de a privi libertatea de către *homo religiosus* și *homo historicus*;

2. Indicarea diferențelor în modul de a înțelege creativitatea;

Prezentarea modului în care perspectiva morții are influență asupra vieții omului religios. (Rega 2009: 11-12)

Filozoful și antropologul polonez subliniază faptul că „Mircea Eliade este, fără îndoială, unul dintre puținii umaniști români care au câștigat o faimă mondială și recunoaștere” (Rega 2009: 11). Numele lui Eliade este asociat cel mai des cu istoria religiilor, dar pentru Rega mai potrivită ar fi denumirea de „gânditor”, deoarece modul lui de a înțelege religia iese dincolo de analize tehnice și factografice ale fenomenelor care constituie obiectul cercetării unui istoric al religiilor. De aceea, Rega subliniază că trebuie să avem în vedere că Eliade, numindu-se „istoric al religilor”, se referă la cineva care nu doar că știe istoria unui anumit fenomen religios, ci mai ales îl înțelege sau cel puțin încearcă să-l înțeleagă. Rega spune că în opera lui Eliade nu vom găsi nicio cotitură atât privind subiectul cercetat, cât și metoda pe care o folosește. Astfel comentarii concepției lui nu trebuie să facă referire la cronologia în care au fost scrise următoarele lucrări, pentru că deja în *Tratat de istorie a religiilor* (1949), Eliade a abordat majoritatea celor mai importante subiecte privind concepția religiei și omului (*sacrum-profanum*, noțiunea de timp și spațiu sacru, semnificația și structura mitului și simbolului etc.). Următoarele lucrări sunt fie monografii dedicate subiectelor abordate deja în *Tratat*, fie, cum este în cazul *Istoriei credințelor și ideilor religioase*, dezvoltă tezele deja prezentate în *Tratat*.

Tratarea următoarelor cărți ale lui Eliade ca elemente ale unei opere mari și coerente este conformă sugestiilor lui Eliade însuși, care în interviul cu Claude-Henri Rocquett a constatat următoarele:

„Mă laud că sunt încă la mijlocul lucrului. Îmi rămân multe de îndeplinit. Dar, pentru a putea judeca ceea ce am scris, cărțile mele trebuie judecate în totalitatea lor” (Eliade 1990: 157).

Rega abordează în cartea sa concepția lui Eliade din punct de vedere antropologic, totodată menționând faptul că opera savantului român este din ce în ce mai populară în Polonia, drept dovadă traduceri noi, care apar pe piața polonă. În același timp Rega observă și lipsa elaborărilor critice.

După cum spune filozoful polonez, trebuie știut faptul că Eliade a fost și scriitor apreciat, drept dovadă nominalizarea lui de două ori (1979, 1980) pentru Premiul Nobel pentru Literatură. Rega consideră opera lui beletristică ca o complementare interesantă a lucrărilor lui științifice, dar literatura constituie pentru Eliade un fel de mitologie personală, ceea ce nu înseamnă că este independentă de aspecte mitologice universale ale căror existență Eliade a

încercat s-o dovedească în calitate de istoric al religiilor. Conform lui Eliade, „literatura este fiica mitologiei”, iar orice narațiune, chiar dacă povestește despre un fapt cât mai obișnuit, continuă tradiția marilor istorii povestite în mituri, constituind explicația începuturilor lumii și omului.

Rega îl vede pe Eliade prezentându-se în *Tratat* ca literat, savant și om care își privește viața în categorii mitice. Iar în *Jurnale* îl putem regăsi pe Eliade filozof. Totodată, metodologia lui Eliade are ca scop înțelegerea fenomenului religios și a raportului între om și sacru.

Concluzionând, Rega spune că putem observa că la baza gândirii lui Eliade se află patru elemente:

1. Elemente biologice (inclusiv experiența lui Eliade în India);
2. Studii despre istoria religiilor, care i-au atras atenția lui Eliade asupra problemei raportului dintre om și fenomenul religios;
3. Studii filozofice, care l-au ajutat pe Eliade să lărgescă perspectiva de cercetare (de la istoria religiilor până la antropologia filozofică), precum și baza metodologică;

Preocupări literare (bazate pe vizionarism și imaginație) (Rega 2009: 23-24).

La sfârșitul cărții sale, Rega spune că putem trata opera lui Eliade ca unul dintre elementele reacției pe care o putem observa în ultimele decenii împotriva raționalismului, care limitează posibilitatea cunoașterii umane numai prin metode științifice, eliminând sursele de bază, precum mituri și simboluri religioase. Eliade consideră că fiecare om nu numai că poate trăi, dar și trăiește experiența religioasă. De aceea, Eliade vede necesitatea analizei unor comportamente umane din perspectiva provenienței lor religioase. O astfel de analiză, pe de o parte poate îmbogăți cunoștințele noastre despre fenomene religioase, pe de altă parte poate contribui la redescoperirea dimensiunii simbolice a relității. După cum spune Eliade, „the history of religious meaning must always be regarded as forming part of the history of the human spirit” (Eliade 1969: 9).

O astfel de privire i-a adus lui Eliade atât adepți fideli, cât și oponenți aprigi. Au fost criticate scopurile, metodele și concluziile cercetărilor lui. I s-a reproșat lipsa de obiectivism, electism metodologic, normativism și misticism. Rega consideră că

„viziunea antropologică cuprinsă în gândirea lui Eliade nu ar trebui privită nici ca o încercare științifică de a generaliza materiale factografice culese, nici ca «literatură cu note de subsol», nici ca o concepție mistică care încearcă să dea credibilitate tezelor sale prin plasarea lor în anturajul științei academice” (Rega 2009: 212).

Conform filozofului și antropologului polonez, concepția lui Eliade a fost marcată de preocupările lui literare, filozofice și despre știința religiilor, iar majoritatea criticii împotriva acesteia reiese din receptarea unidimensională a operei lui Eliade, cu toate că uneori avem impresia că Eliade îl lasă pe cititor să interpreteze lucrările sale în feluri diferite. Dar, după cum spune Rega: „vie și inspirativă poate fi doar o astfel de operă care nu dă răspunsuri simple, ci forțează la continue căutări” (Rega 2009: 213).

La final, Rega spune că,

„indiferent dacă ne vom lăsa convinși sau nu de argumentele autorului *Tratatului*, merită să le cunoaștem, având în vedere că, cel puțin în Polonia, interesul pentru opera lui este în continuă creștere. În ceea ce mă privește, nutresc speranța că această carte poate fi considerată ca interesantă și, în sensul eliadian, creativă, ceea ce nu înseamnă că este o singură și adevărată reconstrucție și interpretare a concepției antropologice a gânditorului român” (Rega 2009: 214).

Bibliografie:

- Bronk, A. (1988). *Człowiek – dzieje – sacrum – religia / Man – history – sacred – religion* [în:] Mircea Eliade, *Historia wierzeń i idei religijnych / History of beliefs and religious ideas*, traducere de Stanisław Tokarski, vol. 1. Varșovia: Editura PAX.
- Czerwiński, M. (1988). *Przyczynki do antropologii współczesnej / Contributions to contemporary anthropology*. Varșovia: Editura PWN.
- Eliade, M. (1969). *The Quest: History and Meaning in Religion*, Chicago, Editura University of Chicago.
- Eliade, M. (1990). *Încercarea labirintului / Ordeal by Labyrinth*, traducere de Doina Cornea. Cluj-Napoca: Editura Dacia.
- Eliade, M. (1992). *Sacru și profanul / The Sacred and the Profane*, traducere din limba franceză de Rodica Chira. București: Editura Humanitas.
- Eliade, M. (1999). *Sacrum i profanum. O istocie religijności / The Sacred and the Profane. The Nature of Religion*, traducere de Robert Reszke. Varșovia: Editura Aletheia.
- Eliade, M. (2005). *Tratat de istorie a religiilor / Treaty on the history of religions*, cu o Prefață de Georges Dumézil și un Cuvânt înainte al autorului, traducere de Mariana Noica, ediția a IV-a. București: Editura Humanitas.
- Rega, A. (2001). *Człowiek w świecie symboli. Antropologia filozoficzna Mircei Eliadego / Man in the world of symbols. Philosophical anthropology of Mircea Eliade*. Cracovia: Nomos.
- Rega, A. (2009). *Człowiek w świecie symboli. Antropologia filozoficzna Mircei Eliadego / Man in the world of symbols. Philosophical anthropology of Mircea Eliade*. Cracovia: Editura Nomos.